

VILLA BEATRICE D'ESTE: PLANOWANIE ZARZĄDZANIA ŚREDNIOWIECZNYMI RUINAMI W REGIONIE VENETO WE WŁOSZACH

GAMBA Valentina ¹ CALÒ Sergio ² MALÉ Maurizio ³ MORETTO Enzo ⁴

¹ Valentina Gamba, Venetian Cluster
<https://orcid.org/0000-0001-9777-2055>

² Sergio Calò, Venetian Cluster

³ Maurizio Malé, Venetian Cluster

⁴ Enzo Moretto, Butterfly Arc Ltd.
<https://orcid.org/0000-0002-7985-1005>

ABSTRAKT: Villa Beatrice d'Este to XVII-wieczna wenecka willa w regionie Veneto we Włoszech, położona na terenie Parku Regionalnego Wzgórz Euganejskich. Willa została zbudowana w miejscu wcześniejszego średniowiecznego klasztoru z XIII wieku, którego struktura została zintegrowana z willą. Pozostałości średniowiecznych struktur są widoczne do dziś. Ten monumentalny kompleks stanowi przykład wielowarstwowego terenu z ciągłością życia od czasów średniowiecza do dnia dzisiejszego. Z tego powodu miejsce to zostało wybrane jako studium przypadku w ramach finansowanego przez UE projektu RUINS, w celu zaproponowania planu zarządzania mającego na celu ochronę i waloryzację jego złożonego dziedzictwa, jako przykładu miejsca dziedzictwa ze średniowiecznymi ruinami w Europie.

SŁOWA KLUCZE: Dziedzictwo średniowieczne, ruiny, wille weneckie, zrównoważony rozwój, waloryzacja, ochrona

¹ RUINS, Zrównoważone wtórne wykorzystanie, konserwacja i nowoczesne zarządzanie ruinami historycznymi w Europie Środkowej - opracowanie zintegrowanego modelu i wytycznych opartych na syntezie najlepszych doświadczeń europejskich. Projekt finansowany przez UE w ramach programu Interreg Europa Środkowa.

Wprowadzenie

Villa Beatrice d'Este jest zabytkiem znajdującym się na terenie Parku Regionalnego Wzgórz Euganejskich w regionie Veneto, w północno-wschodnich Włoszech. Obiekt składa się z weneckiej willi z 1675 roku, zbudowanej na strukturach wcześniejszego średniowiecznego klasztoru z XIII wieku. Ten monumentalny kompleks znajduje się na szczycie 280-metrowego wzgórza z płaskim i wydłużonym płaskowyżem, Mount Gemola, na strategicznym miejscu w obszarze Wzgórz Euganejskich. Willa została wpisana na listę włoskiego Ministerstwa Kultury jako zabytek chroniony w 1971 roku. Teren Villa Beatrice jest dziś własnością publiczną prowincji Padwy, a na jej parterze znajduje się siedziba *Regionalnego Muzeum Flory i Fauny Wzgórz Euganejskich*.

Willa została wybrana w ramach finansowanego przez UE projektu RUINS jako studium przypadku dla zbadania, w jaki sposób średniowieczne pozostałości dziedzictwa architektonicznego mogą być w sposób zrównoważony waloryzowane i chronione, aby wnieść znaczący wkład w rozwój lokalny. Niniejszy artykuł przedstawia Plan Zarządzania, który został opracowany w tym celu, dając przegląd podjętych kroków i osiągniętych rezultatów. Plan Zarządzania został opracowany zgodnie z następującą strukturą: pierwsza część zawiera kompleksową diagnozę obiektu, z dokładnym opisem jego cech i wartości; druga część dotyczy ochrony i zarządzania obiektem; trzecia część przedstawia analizę możliwych działań produkcyjnych, które można wprowadzić na terenie obiektu w celu lepszej waloryzacji w przyszłości.

Diagnoza obiektu

Historia i funkcje obiektu

Zgodnie ze średniowiecznymi źródłami archiwalnymi poświadczającymi obecność twierdzy na szczycie góry Gemola, historia obiektu dziedzictwa Villa Beatrice d'Este może sięgać co najmniej X wieku^{2, 3}, chociaż okoliczny teren wykazuje oznaki wcześniejszego zasiedlenia^{4, 5}. Najprawdopodobniej tak ufortyfikowana struktura została wyparta przez męski klasztor między

² Quarena M., *Castelli, monasteri e paesaggi agrari tra Baone, Calaone e Valle San Giorgio*, [w:] Brogiolo, 2017, s. 116; Quarena M., *Insedimenti e paesaggi agrari storici di Baone, Calaone e Valle San Giorgio*, Tesi di Laurea, Università degli Studi di Padova, 2014, s. 156; Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, s. 51; Settia A. A., *Castelli Euganei*, [w:] Selmin, 2005, s. 113.

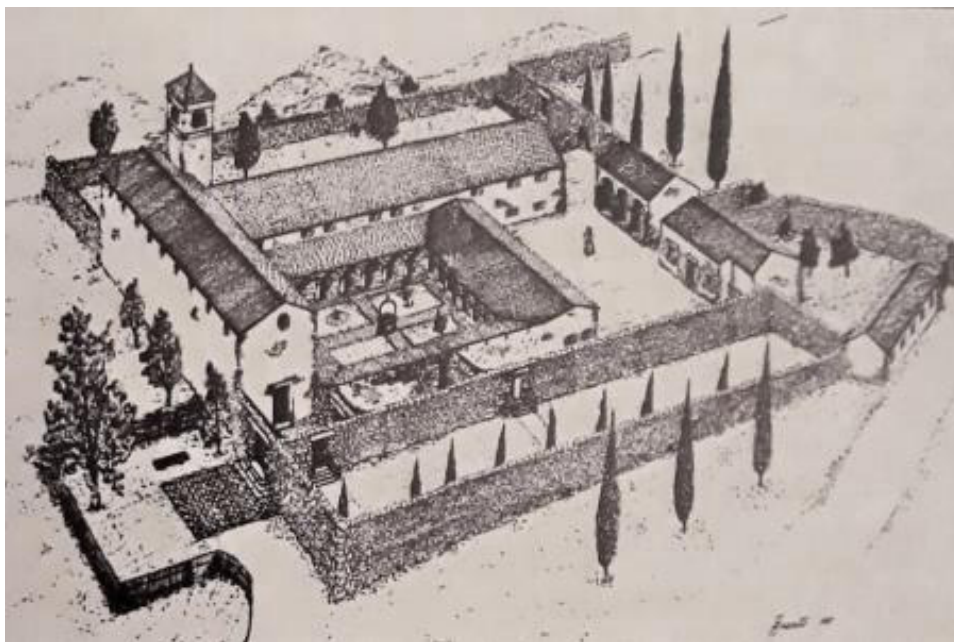
³ *Čemole de la Roca* (Forteca Gemola) jest wspomniana już w roku 1184, ale termin "roca" może odnosić się do starszej struktury.

⁴ Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, s. 51; Quarena M., *Insedimenti e paesaggi agrari storici di Baone, Calaone e Valle San Giorgio*, Tesi di Laurea, Università degli Studi di Padova, 2014, s. 155.

⁵ Rzymska struktura wiejska znaleziona na wschodnim stoku wzgórza Gemola, a także inne pre-romańskie, romańskie i lombardzkie ślady materialne zostały znalezione w pobliskich obszarach.

końcem XII a początkiem XIII wieku^{6,7}.

Wiadomo, że w roku 1221 klasztor męski został zastąpiony nowym klasztorem żeńskim, założonym przez błogosławioną Beatrycze z Este przy wsparciu instytucji kościelnej⁸. Beatrycze z Este była córką Azza VI, markiza Este, jednego z najpotężniejszych i najbardziej wpływowych przywódców XIII-wiecznej sceny politycznej w Europie. Beatrycze założyła nową wspólnotę zakonną, która również po jej śmierci (1226) zamieszkiwała górę Gemola, najprawdopodobniej przyjmując regułę benedyktyńską. Chociaż była to siedziba klasztoru, miejsce to zostało zorganizowane tak, aby służyć życiu jego wspólnoty, a więc obejmowało obszary duchowe i produkcyjne, zgodnie z tradycją benedyktyńską. Według źródeł i dowodów archeologicznych, klasztor obejmował otaczające go mury, kościół, dormitorium, refektarz, krużganek (prawdopodobnie najpierw z jednostronnym portykiem, a później z czterostronnym portykiem), studnię z cysterną do zbierania wody deszczowej, *grangię* (część produkcyjna/rolnicza) oraz cmentarz.

Ryc. 1. Możliwa rekonstrukcja klasztoru Gemola w XVI wieku (Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, s. 69)

⁶ Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, ss. 52-54; Polizzi C. F., *Alle origini del monastero di S. Giovanni Battista del Gemola*, [w:] *Atti e memorie dell'Accademia Patavina di Scienze, Lettere ed Arti*, 103, III, 1992.

⁷ Pierwsza wzmianka o klasztorze męskim znajduje się w testamencie datowanym na rok 1215. W tym samym roku, założenie kościoła pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela poświadcza inne źródło archiwalne, potwierdzające obecność klasztoru męskiego na Górze Gemola w roku 1215.

⁸ Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, ss. 53-54.

Życie klasztoru Gemola trwało aż do drugiej połowy XVI wieku, kiedy to diecezja padewska postanowiła przenieść swoją wspólnotę do Padwy i sprzedać posiadłość. Po kilku zmianach właściciela, około roku 1657 klasztor został przekształcony w willę z inicjatywy weneckiego kupca złotnika, Francesco Roberti⁹. Jednak przekształcenie willi w jej dzisiejszą postać musiało następować stopniowo, z kilkoma ważnymi interwencjami w XVIII wieku, dokonanyimi przez rodzinę Bregolini¹⁰. Architektura willi weneckiej wykorzystała i dostosowała strukturę poprzedniego klasztoru, zachowując jego hierarchiczną organizację, na przykład poprzez umieszczenie centralnej sali w zgodności z dawnym refektarzem. Jako willa wenecka obiekt kontynuował wiejskie funkcje produkcyjne klasztoru i stał się prestiżową rezydencją z funkcjami mieszkalnymi i reprezentacyjnymi. Na początku XX wieku do willi został dobudowany budynek wiejski (*barchessa*), wspierający jej działalność rolniczą.

Willą stała się własnością publiczną w 1972 roku, po wpisaniu jej na listę narodowego dziedzictwa kulturowego w roku 1971. Od tego momentu willa zaprzestała bezpośredniej działalności produkcyjnej (nieruchomości rolne wokół niej zostały wydzierżawione) i przestała być zamieszkiwana przez swoich właścicieli¹¹. Po gruntownej renowacji w latach 70-tych, obejmującej badania archeologiczne na miejscu, obiekt stał się siedzibą *Muzeum Flory i Fauny Wzgórz Euganejskich*. Funkcje obiektu zmieniły się wówczas na edukacyjne i usługowe (głównie jako miejsce organizacji różnych uroczystości).

Kontekst

Villa Beatrice d'Este znajduje się na szczycie góry Gemola (281 m n.p.m.), reliefu w południowej części Parku Regionalnego Wzgórz Euganejskich, na terytorium dzisiejszej gminy Baone. Znajduje się w strategicznym miejscu, w zasięgu wzroku od innych euganejskich wzniesień, takich jak góry Rua i Venda.

Dzięki swojej szczególnej geomorfologii¹² i centralnej pozycji w systemie doliny Padu, Wzgórz Euganejskie są stale zamieszkiwane od czasów starożytnych^{13,14}. Krajobraz Euganejski jest zatem wynikiem wielowiekowej interakcji pomiędzy człowiekiem a środowiskiem.

W średniowieczu, a w szczególności od X do XII wieku, na tym obszarze rozwinęło się kilka małych osad, takich jak zamki warowne i klasztory, które zazwyczaj znajdowały się na

⁹ O czym świadczy zachowana do dziś inskrypcja w miejscu, gdzie stoi Villa Beatrice.

¹⁰ Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, ss. 200-205.

¹¹ Od tego czasu w północnej części willi mieszka dozorca.

¹² Pagórkowata rzeźba terenu poprzecinana dolinami i równinami, bogata w źródła, z dużą różnorodnością gatunków roślin i zwierząt.

¹³ Zanovello P., *Le prime tappe della storia: tra Euganei, Veneti e Romani*, [w:] *Selmin*, 2005.

¹⁴ Pierwsze ślady osadnictwa antropicznego na tym terenie pochodzą z dolnego i środkowego paleolitu. Pierwsze proto-miejskie (a następnie miejskie) osady, Padwa i Este, zostały założone przez starożytną cywilizację Veneti, począwszy od pierwszego tysiąclecia p.n.e. W okresie rzymskim Padwa kontrolowała wschodni obszar euganejski wraz ze źródłami termalnymi, a Este - obszary południowo-zachodnie, które były szeroko zamieszkałe przez gęstą sieć osiedli wiejskich, aż do wzgórz Berici.

wzniesieniach i w pobliżu źródeł słodkiej wody (jak Villa Beatrice). Ta sieć osad zapewniała kontrolę nad terytorium, również poprzez organizację działalności produkcyjnej, takiej jak rolnictwo, oraz regulację wód bagiennych na niższych obszarach równinnych¹⁵. Wzorzec ten był kontynuowany w XVI wieku wraz z rozprzestrzenianiem się weneckich willi, które w rzeczywistości często zastępowały wcześniejsze średniowieczne zamki lub klasztory¹⁶.

Na podstawie tych elementów można wyróżnić wspólną tendencję w systemie osadniczym Wzgórz Euganejskich: obszar ten nigdy nie był przedmiotem zainteresowania dużych osiedli miejskich, które znajdowały się raczej na granicach obszaru (Monselice i Este); był kontrolowany i zarządzany przez sieć kapilarną małych osiedli zorganizowanych wokół atrakcyjnych punktów (najpierw zamki i klasztory, a później wille weneckie). Ten wzorzec przetrwał do dziś.

Rolnictwo było jedną z głównych działalności gospodarczych, która w znacznym stopniu przyczyniła się do kształtowania krajobrazu euganejskiego. Rolnictwo przeplatało się z rozwojem osadnictwa i kontrolą terytorium, ponieważ było związane z regulacją wód i ogólną organizacją ziem. Od czasów starożytnych aż do dziś, uprawa winnic jest najbardziej rozpowszechnioną i cenną działalnością rolniczą, ponieważ pozwoliła wykorzystać pagórkowate zbocza i czerpać korzyści z bogactwa różnorodności gleb eugańskich.

W związku z tym, cały obszar Wzgórz Euganejskich posiada bogate dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. To ostatnie obejmuje obszary archeologiczne, średniowieczne zamki i klasztory, a także kilka weneckich willi. Wiele muzeów, zarówno prywatnych jak i publicznych, zostało założonych, aby odzwierciedlić i docenić to dziedzictwo.

Obszar Wzgórz Euganejskich jest częścią destynacji turystycznej "Termy i Wzgórza Euganejskie", która obejmuje również prestiżowe obszary termalne Abano i Montegrotto Terme. Według ostatnich analiz (OGD 2018), a także bezpośrednich obserwacji po pandemii COVID-19, rynek turystyczny wykazuje wzrastające zainteresowanie terytorium Wzgórz Euganejskich, które reprezentuje nowy rynek, ze względu na rodzaj oferty: działania na zewnątrz / na świeżym powietrzu, turystyka typu „slow” oraz „eno gastro”.

Formalny opis terenu i stopnia zachowania

Villa Beatrice zajmuje płaski obszar o powierzchni około jednego hektara na szczycie góry Gemola. Kompleks składa się z głównego korpusu willi, który rozciąga się wzdłuż w kierunku północno-wschodnim, południowo-zachodnim, z widokiem na dziedziniec, i budynku wiejskiego (*barchessa*), po północnej stronie dziedzińca.

Willa połączona jest z dwoma ogrodami położonymi na niższych poziomach (zgodnie ze zboczami wzgórza) po jej zachodniej i wschodniej stronie (odpowiadającymi odpowiednio starożytnemu cmentarzowi i starożytnemu *brolo* średniowiecznego klasztoru). Na południe od kompleksu znajduje się duży, otoczony murem obszar łąkowy. Do willi można wejść przez monumentalny portal prowadzący do średniowiecznej, brukowanej rampy wspinającej się do

¹⁵ Brogiolo G. P., *Paesaggi storici dei Colli Euganei e della pianura padovana tra età romana e medioevo*, [w:] Brogiolo, 2017; Settia A. A., *Castelli Euganei*, [w:] Selmin, 2005; Rigon A., *Pievi, monasteri, eremi*, [w:] Selmin, 2005.

¹⁶ Monti G., *Padova: città e campagne*, [w:] Zucchello (XV-XIX), 2001.

północnego i południowego wejścia na dziedziniec. Na zewnątrz zachowały się imponujące mury średniowiecznego klasztoru, które można podziwiać poniżej i wokół zachodniego i wschodniego ogrodu.

Ryc. 2 Widok z lotu ptaka na monumentalny kompleks Villa Beatrice (© Google 2020)

Ryc. 3 Widok z góry na rampę dojazdową, ukazujący średniowieczne mury i portal na dole

Ryc. 4 Detal zachodniego ogrodu Villa Beatrice, odpowiadającego starożytnemu cmentarzowi średniowiecznego klasztoru. Ogród, tutaj sfotografowany w swojej północnej części, obejmuje podłużną strefę, która flankuje dziedziniec i znajduje się na niższym poziomie.

Dziedziniec znajduje się pomiędzy willą a jej zachodnim ogrodem (stary cmentarz). Od południa jest ograniczony przez zrujnowany średniowieczny mur z zakratowanymi oknami, który został zinterpretowany jako pozostałość po dawnych stajniach klasztornych; od północy jest ograniczony przez większą *barchessę* i kamiennie-ceglany mur wejściowy, który został zidentyfikowany jako ruiny średniowiecznego kościoła klasztornego. Pod portykiem *barchessy* znajdują się epigrafy świadczące o historii kompleksu¹⁷. Pod jego podłogą, pozostałości fundamentów starożytnego średniowiecznego kościoła i niektóre pochówki z tamtych czasów zostały odkryte podczas wykopalisk w latach 70-tych i 80-tych i są nadal widoczne. Na dziedzińcu znajdują się dwie studnie: północna z 1264 roku, świadcząca o istnieniu starożytnego klasztoru; oraz południowa nowsza, z czasów budowy willi. Pomiędzy wschodnim i zachodnim ogrodem, na południe od głównej willi, znajdują się ruiny tego, co zostało zinterpretowane przez archeologów jako starożytny gołębnik.

¹⁷ Inskrypcja z 1657 r., informująca o pracach renowacyjnych kościoła przeprowadzonych przez Francesco Robertiego; inskrypcja z prac renowacyjnych klasztoru zleconych przez opatkę Maddalenę Zacarotę w 1510 r. oraz herb tejże opatki.

Rys. 5 Widok na dziedziniec od strony południowej z nowoczesną *barchessą* i dwiema studniami

Ryc. 6 Pozostałości ściany średniowiecznej struktury po południowej stronie dziedzińca, które zidentyfikowano jako część średniowiecznych stajni klasztornych

Ryc. 7 Detal północnej ściany zespołu zabytkowego, która została zidentyfikowana jako północna ściana starożytnego średniowiecznego kościoła klasztornego. W murze widoczna jest nisza i zamurowane drzwi

Ryc. 8 Otwarta przestrzeń otoczona średniowiecznymi murami po południowej stronie willi, łącząca dziedziniec z ogrodem wschodnim lub brogiem. Obszar ten został zinterpretowany jako pozostałość starożytnego gołębnika klasztornego, o którym świadczą źródła pisane

Sama willa jest wynikiem kilku interwencji, które zaadaptowały pozostałości średniowiecznego klasztoru. Główna, centralna willa jest dwupiętrowym budynkiem z trójkątnym tympanonem. Została zbudowana na tradycyjnym trójdzielnym planie weneckich rezydencji szlacheckich, z centralną salą, która rozciąga się na całą głębokość budynku i czterema symetrycznymi pomieszczeniami bocznymi. Pokoje są pokryte weneckimi podłogami. Sala centralna ma podwójną wysokość, z cenną XVIII-wieczną drewnianą balustradą ograniczającą balkon, który służył muzykom podczas imprez. Mimo że plan jest typowy dla weneckich rezydencji, struktura została dostosowana do starych struktur klasztoru, o czym świadczą niektóre materialne dowody średniowiecznego klasztoru, które są nadal widoczne: nisze ścienne, prawdopodobnie odpowiadające dawnym wejściom do starożytnego refektarza; kamień z greckim napisem ponownie wykorzystany w konstrukcji tej samej ściany; fragmenty terakotowej podłogi widoczne pod poziomem podłogi; dwa kominki i umywalka wykonane z rzeźbionego kamienia.

Ryc. 9 Widok na zachód od Villa Beatrice d'Este, od strony dziedzińca

Ryc. 10 Północna ściana pomieszczenia B, gdzie widoczne są pozostałości dawnych wejść do średniowiecznego refektarza klasztornego. Poniżej poziomu posadzki znajduje się fragment dawnej średniowiecznej podłogi (po lewej)

Ryc. 11 Detal kamienia z inskrypcją wykorzystanego ponownie w północnej ścianie pomieszczenia B

Na północ od głównej willi znajduje się przestronne pomieszczenie z nowoczesną drewnianą antresolą, tzw. powozownia. Powozownia łączy willę z oratorium dworskim poświęconym św. Janowi Chrzcicielowi. Oratorium ma jedną nawę o prostokątnym kształcie, przykrytą drewnianym stropem. Na jego podłodze znajdują się trzy podziemne grobowce rodzin, które zamieszkiwały willę¹⁸. Nad drzwiami oratorium znajduje się malowana łacińska inskrypcja, która poświadcza prace z 1708 roku wykonane przez hrabiego Bartolomeo Bregolini i informuje, że w oratorium znajduje się miejsce, w którym przez 300 lat przechowywana była

¹⁸ Grobowiec Hrabiego Pietro Bregoliniego, syna Bartolomeo, zmarłego, jak podano w epigrafie w 1746 roku w wieku 33 lat, jego syna Bartolomeo, który zmarł mając zaledwie dziewięć miesięcy w 1733 roku oraz grobowiec hrabiny Beatrice Prosdocimi Bregolini de Panico, zmarłej w 1802 roku.

arka błogosławionej Beatrycze¹⁹.

Na południe od głównej willi znajduje się kilka pomieszczeń, które prawdopodobnie odpowiadają dawnej kuchni i piwnicy. Obecnie znajduje się w nich *Muzeum Flory i Fauny Wzgórz Euganejskich* oraz mały sklepik i kawiarnia. Górne piętro willi (piętro szlacheckie) ma taki sam plan jak parter.

Ogólny stan zachowania willi jest dobry, zarówno w jej części wewnętrznej jak i zewnętrznej. Struktura wymagałaby konsolidacji kamiennych murów i konserwacji powierzchni (stary tynk), z poszanowaniem oryginalnych materiałów oraz obszarów zewnętrznych, aby uniknąć rozrostu roślinności, która mogłaby uszkodzić mury. Niektóre średniowieczne struktury zostały włączone do willi, podczas gdy inne znajdują się w stanie ruiny na terenie zewnętrznym, wykazując dobry stan zachowania. Mury obwodowe pochodzenia średniowiecznego są w dobrym stanie zachowania i są nadal używane z tą samą funkcją ochronną.

Połączenia

Villa Beatrice d'Este nie jest podłączona do sieci transportu publicznego. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Battaglia Terme, Monselice i Este, ale nie ma połączenia komunikacyjnego z tych stacji kolejowych do obiektu. W związku z tym na miejsce można dotrzeć wyłącznie samochodem lub pieszo, rowerem lub konno.

Wartości obiektu oraz integralność i autentyczność

Na podstawie powyższej analizy zaproponowano wartości definiujące znaczenie kulturowe tego miejsca. Każda zidentyfikowana wartość może być powiązana z konkretnymi atrybutami, które muszą być chronione i waloryzowane w Planie Zarządzania. Następnie przeanalizowano integralność i autentyczność miejsca, w odniesieniu do zidentyfikowanych wartości, jak pokazano w Tabeli 1.

Wartość historyczna: Villa Beatrice d'Este jest przykładem XVII-wiecznej willi weneckiej, świadectwem rozwoju willi w regionie Veneto jako części historycznego, społecznego, ekonomicznego i kulturowego kontekstu Republiki Weneckiej w latach 1500 i 1600. W ramach willi weneckich w prowincji Padwy²⁰, Villa Beatrice jest jednym z tych budynków, które zastąpiły wcześniejsze osady religijne i dlatego stanowi przykład adaptacji i ciągłości użytkowania wcześniej istniejących struktur religijnych podczas rozwoju willi weneckich w rejonie Wzgórz Euganejskich. Ponadto, willa jest ściśle związana z historycznym znaczeniem średniowiecznego klasztoru, który ją poprzedzał, klasztoru, który został założony w 1221 roku przez błogosławioną Beatrycze z rodu Este, jednej z najbardziej wpływowych rodzin w północnych Włoszech w tym czasie. Założenie klasztoru przez młodą szlachciankę poszukującą życia duchowego wpisuje się w fenomen ruchów pauperyzacyjnych we Włoszech na początku XIII wieku, które w dużej mierze dotyczyły arystokratycznego świata kobiet (współczesne są doświadczenia Franciszka

¹⁹ Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, s. 209 i następn.

²⁰ Zucchello N., *Ville venete: la Provincia di Padova*, IRVV, Marsilio, 2001.

z Asyżu i św. Klary). Ponadto, patronat rodziny Este nad klasztorem świadczy o równowadze politycznej tego specyficznego kontekstu historycznego.

Ryc. 12 Błogosławiona Beatrycze z Este z Iconografii Estense (Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017, s. 95).

Historyczne wartości krajobrazowe: Villa Beatrice znajduje się na szczycie góry Gemola, z 360° widokiem na otaczający krajobraz i w wizualnym połączeniu z innymi reliefami Euganejskimi. Położenie w kontekście Parku Wzgórz Euganejskich i widok na krajobraz są wyjątkowymi cechami willi w porównaniu z innymi miejscami o znaczeniu kulturowym na tym obszarze.

Góra Gemola ma rozległe lasy znajdujące się po jej bokach, w tym lasy kasztanowe, otoczone uprawą winorośli, świadczące o wielowiekowej interakcji między człowiekiem a środowiskiem. Położenie terenu jest idealne w kontekście wzgórz: wzniesiony ponad równinę, w pobliżu źródeł wody, otoczony lasami i obszarami uprawnymi, łatwy do obrony. Miejsce to jest zatem świadectwem typowej średniowiecznej osady, która przyczyniła się do kształtowania otaczającego ją krajobrazu.

Wartość architektoniczna: willa jest przykładem architektury XVII-wiecznych willi weneckich w prowincji Padwy. Willa jest stonowana i prosta. Ma typowy trójdzielny plan z centralnie umieszczonym hallem, z pięknym drewnianym balkonem i kasetonowym sufitem. Różni się od innych współczesnych przykładów, ponieważ została zbudowana na ruinach poprzedniego średniowiecznego klasztoru, wykorzystując jego główne struktury (niektóre z nich zostały wyeksponowane dzięki wykopaliskom archeologicznym i renowacji). Masywne ogrodzenie i mury obronne starożytnego klasztoru są nadal zachowane i silnie podkreślają zewnętrzny wygląd monumentalnego kompleksu. Istnieją inne przykłady willi zbudowanych w celu zastąpienia starożytnych klasztorów w obszarze Wzgórz Euganejskich, ale w przeciwieństwie do tych przykładów, Villa Beatrice posiada bardziej zaakcentowaną surowość i zachowuje bardziej rozległe części oryginalnej architektury średniowiecznej.

Wartość archeologiczna: dzięki badaniom archeologicznym przeprowadzonym w latach 70-tych i 80-tych, pozostałości starożytnego średniowiecznego klasztoru są widoczne *in situ*. Willa jest zatem materialnym świadectwem starożytnego średniowiecznego klasztoru, o istotnej wartości dla rekonstrukcji wczesnośredniowiecznej historii Wzgórz Euganejskich i dostarczania informacji, które w przeciwnym razie byłyby dostępne wyłącznie dzięki źródłom pisanim. Wartość archeologiczna jest również potencjalna, ponieważ dalsze badania w okolicy willi i dalsza analiza stratygrafii murów dostarczyłyby jeszcze więcej informacji na temat historii tego miejsca i jego związku z kontekstem rolniczym i produkcyjnym Wzgórz Euganejskich.

Wartości symboliczne, społeczne i religijne: Beatrycze z Este założyła klasztor, na terenie którego powstała Villa Beatrice. Pamięć o błogosławionej Beatrycze pozostaje nie tylko w nazwie tego monumentalnego kompleksu, ale także w szeregu materialnych i historycznych pamiątek, które łączą to miejsce z okolicą. Oratorium w willi zachowało na przestrzeni wieków bezpośredni związek z historią i postacią Beatrycze: jest ono dedykowane św. Janowi Chrzcicielowi, tak jak klasztor założony przez błogosławioną, i stoi w miejscu starożytnej zakrystii, w której przechowywano ciało błogosławionej po jej śmierci, zanim zostało przewiezione do Padwy. Pamięć o błogosławionej Beatrycze i jej historia do dziś są przekazywane w kulturze religijnej i popularnej prowincji Padwy i Wzgórz Euganejskich. Tradycja ta doprowadziła do oficjalnego ogłoszenia kultu błogosławionej w XVIII wieku. Postać błogosławionej Beatrycze zachowuje silne znaczenie religijne dla lokalnych społeczności i jest nadal czczona w rejonie Wzgórz Euganejskich: jej ciało jest obecnie przechowywane w katedrze w Este, gdzie jest również patronką miasta. Miejsce to zachowuje silną wartość duchową, a odwiedzający mogą znaleźć tu spokój i wyciszenie.

Wartość edukacyjna: wraz z utworzeniem *Muzeum Flory i Fauny Wzgórz Euganejskich Prowincji Padwy*, teren Villi Beatrice zyskał dodatkową wartość edukacyjną, która może być dalej

zintegrowana z historią willi, z naciskiem na interakcję między człowiekiem a środowiskiem na przestrzeni wieków w obszarze Wzgórz Euganejskich (na przykład poprzez opracowanie na temat wykorzystania roślin przez mnichów lub na temat dawnego rolnictwa i działalności produkcyjnej oraz praktyk).

Autentyczność i integralność: kompleks willi jest w dobrym stanie zachowania i jest nienaruszony we wszystkich swoich częściach. Średniowieczny klasztor został włączony do willi, a więc jest jej częścią. Średniowieczne ruiny widoczne *in situ* są zachowane, ale mogłyby być lepiej wykorzystane, aby umożliwić zwiedzającym pełne zrozumienie wartości tego miejsca. Pomimo zmiany funkcji na przestrzeni wieków, miejsce to zachowało silne poczucie duchowości i medytacji. Architektura jest autentyczna w swoich elementach i zachowała surowy aspekt poprzedniego budynku sakralnego, z oszczędnym wykorzystaniem elementów dekoracyjnych. Odwiedzający nadal znajdują w Villa Beatrice miejsce spokoju i wyciszenia, otoczone przyrodą Wzgórz Euganejskich.

Wartości obiektu	Cechy	Integralność	Autentyczność
Wartość historyczna	Całościowy monumentalny kompleks willi	Tak	Tak. Jedynym nowoczesnym dodatkiem do tego miejsca jest wiejska <i>barchessa</i> z XX wieku, która została zbudowana w miejscu, gdzie kiedyś stał starożytny kościół, ale od dwóch wieków, kiedy <i>barchessa</i> została zbudowana, teren ten został wyrównany
	Pozostałości starożytnego klasztoru błogosławionej Beatrycze: mury i inne struktury	Tak. Niektóre z nich są zintegrowane z willą	Tak
	Na miejscu zachowały się inskrypcje świadczące o historii willi	Tak	Tak
	Wspomnienia i źródła świadczące o historii tego miejsca	N/D	Tak

Historyczne wartości krajobrazowe	Widok 360° wokół obszaru Wzgórz Euganejskich bez zakłóceń wizualnych	Tak	N/D
	Lasy kasztanowe na pagórkowatych zboczach	Tak	N/D
	Źródło wody na południe od willi	Tak	N/D
	Winnice w pobliżu willi	N/D	N/D
Wartość architektoniczna	Elementy architektoniczne willi	Tak	Tak. Jedynym nowoczesnym dodatkiem do tego miejsca jest wiejska <i>barchessa</i> z XX wieku, która została zbudowana w miejscu, gdzie kiedyś stał starożytny kościół, ale od dwóch wieków, kiedy <i>barchessa</i> została zbudowana, teren ten został wyrównany
	Średniowieczne budowle wkomponowane w architekturę willi	Tak	Tak
	Oryginalne podłogi w willi	Tak, nie są one w idealnym stanie zachowania, ale wystarczą drobne interwencje, aby stan ten przywrócić	Tak
	Oryginalne drewniane sufity i balkon	Tak	Tak

Wartość archeologiczna	Na terenach zewnętrznych stoją średniowieczne mury	Tak	Tak
	Wykopane pozostałości archeologiczne widoczne <i>in situ</i>	Tak. Szczątki wymagałyby lepszej waloryzacji. Te znajdujące się pod poziomem podłogi nie są dobrze widoczne ze względu na problemy z wilgotnością, które jednak nie przeszkodziły w zachowaniu ich integralności	Tak
	Nienaruszone obszary wokół willi z potencjalnymi informacjami archeologicznymi	Tak	N/D
Wartości symboliczne, społeczne i religijne	Oratorium św. Jana Chrzciciela	Tak	Tak
	Obrazy, posągi i inskrypcje świadczące o błogosławionej	Tak	Tak
	Kult lokalny	N/D	N/D
Wartość edukacyjna	Ogólny monumentalny kompleks willi		
	Muzeum Flory i Fauny Wzgórz Euganejskich	N/D	N/D

Tab. 1 Walory obiektu Villa Beatrice oraz ocena integralności i autentyczności (N/D – nie dotyczy)

Ochrona i zarządzanie terenem

Elementy ochrony i zarządzania

Villa Beatrice jest własnością publiczną, należąca do prowincji Padwy od 1989 roku. W skład nieruchomości wchodzi główny korpus willi i nowoczesna rustykalna przybudówka (*barchessa*) oraz około 20 hektarów ziemi.

Zabytkowy zespół willi został wpisany na listę w 1971 r. na mocy ustawy 1089 z 1939 r., zastąpionej następnie dekretem legislacyjnym z 29 października 1999 r., nr 490, oraz dekretem legislacyjnym z 22 stycznia 2004 r., nr 42, *Kodeksu dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego* oraz późniejszymi uzupełnieniami. Właściwym organem jest Ministerstwo Dziedzictwa Kulturowego i Turystyki, reprezentowane na szczeblu lokalnym przez *Superintendencję*

Archeologii, Sztuk Pięknych i Krajobrazu dla obszaru metropolitalnego Wenecji oraz prowincji Belluno, Padwa i Treviso. Zgodnie z Kodeksem Dziedzictwa Kulturowego, Villa Beatrice jest "zespołem zabytkowym" (art. 101, 2), a także stanowi "strefę archeologiczną" (art. 101, 2, d). W związku z tym obiekt ten podlega prawnym obowiązkom ochrony.

Po renowacji przeprowadzonej w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku, kompleks został otwarty dla zwiedzających, wraz z utworzeniem *Muzeum Flory i Fauny Wzgórz Euganejskich* w południowym skrzydle willi. Od około dziesięciu lat zarządzanie i waloryzacja zabytkowego kompleksu jest powierzona w formie koncesji trzeciej stronie prywatnej przez prowincję Padwy. Grunty rolne wokół willi są natomiast wynajmowane miejscowemu gospodarstwu rolnemu i winiarni.

W oparciu o ten system zarządzania usługi oferowane obecnie w Villa Beatrice, które są w całości zarządzane przez osoby trzecie na podstawie koncesji, obejmują głównie zwiedzanie z przewodnikiem, warsztaty dydaktyczne i interaktywne trasy oraz organizację imprez. Części willi, które są zaangażowane w taką działalność, obejmują tereny zewnętrzne, w tym dziedzińce i oba ogrody, muzeum i jego sklep/kawiarnię, powozownię (jako pomieszczenie dla usług gastronomicznych) oraz centralny hall i pomieszczenia boczne na parterze willi. Przestrzenie *barchessy* i drugiego piętra willi nie są obecnie zagospodarowane i wykorzystywane.

Przeptyw odwiedzających

Zgodnie z danymi dostarczonymi przez firmę, która obecnie zarządza willą (Butterfly Arc Ltd.), liczbę odwiedzających Villa Beatrice i jej muzeum można oszacować na średnio 1.900 osób rocznie w latach 2015-2019, wliczając w to wycieczki szkolne i uroczystości. Do tej liczby należy dodać niepłatących, odwiedzających tereny zewnętrzne, których liczbę szacuje się na około 20 000 rocznie. Według tego samego źródła, imprezy organizowane w przeszłości osiągały znacznie wyższe liczby. Patrząc również na przepływy turystyczne dla destynacji "Termy i Wzgórz Euganejskie"²¹, dane sugerują, że bardziej całościowe zarządzanie w połączeniu z organizacją większej ilości wydarzeń mogłoby doprowadzić do wzrostu liczby odwiedzających. W tym względzie interesująca jest również analiza danych dotyczących turystyki na poziomie regionalnym, gdzie w 2017 r. ponad 65% przychodów z międzynarodowej turystyki wypoczynkowej opierało się na względach kulturowych, przede wszystkim typu tradycyjnego (61,8% związanych z wizytą w głównych miastach sztuki), a także typu doświadczenia (4,4%). Ponadto, wakacje kulturalne odnotowały najwyższe wydatki na turystykę międzynarodową w przeliczeniu na mieszkańca²². Jeśli chodzi o grupy docelowe, dane są dostępne tylko na poziomie docelowym i regionalnym, i pokazują, że rynek włoski ma większy udział na

²¹ 3 261 032 pobytyw ogółem w 2017 r., z czego 32 066 w pobliskich gminach Arquà Petrarca, Baone, Cervarese Santa Croce, Cinto Euganeo, Vo', Lozzo Atestino, Rovolon (OGD, *Organizzazione di Gestione della Destinazione Terme e Colli Euganei. Piano di start up*, 2018).

²² Regione Veneto, *Piano Strategico del Turismo del Veneto*, Allegato alla Deliberazione Consiliare n. 19 del 29 gennaio 2019 relativa a: Piano Strategico del Turismo del Veneto (Programma Regionale per il Turismo - legge regionale n. 11/2013, art. 6), 2019.

poziomie Wzgórz Euganejskich²³, podczas gdy rynek zagraniczny jest ważniejszy na poziomie regionalnym, z tendencją rosnącą²⁴.

Analiza interesariuszy

Interesariusze mający związek z zarządzaniem obiektem dziedzictwa Villa Beatrice lub potencjalnie zainteresowani jego ochroną i waloryzacją są różnorodni. Należą do nich podmioty publiczne i prywatne: władze publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, organy publiczne odpowiedzialne za zarządzanie dobrami naturalnymi i kulturowymi na obszarze Wzgórz Euganejskich (takie jak Regionalny Instytut Willi Weneckich i Zarząd Parku Regionalnego Wzgórz Euganejskich), DMO Term i Wzgórz Euganejskich oraz LGD Padwa, które są konsorcjami publiczno-prywatnymi, diecezja padewska oraz prywatne organizacje społeczeństwa obywatelskiego działające na rzecz ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego i naturalnego tego obszaru.

Zalecenia odnośnie zarządzania

W oparciu o powyższą analizę można przedstawić pewne zalecenia dotyczące zarządzania w celu poprawy waloryzacji willi i jej długoterminowej ochrony w kluczu zrównoważonego rozwoju gospodarczego, wraz z identyfikacją celów strategicznych i propozycją planu działania do wdrożenia. Zidentyfikowane cele strategiczne obejmują:

1. Konserwację;
2. Edukację i zaangażowanie;
3. Zarządzanie;
4. Wprowadzenie nowych działań produkcyjnych;
5. Badania;
6. Marketing;
7. Turystykę;
8. Finansowanie.

Dla każdego celu strategicznego zasugerowano działania, wskazując poziom priorytetu (niski, średni, wysoki) i ramy czasowe (krótko-, średnio-, długoterminowe). Jak wspomniano, wśród rekomendacji znalazło się wprowadzenie możliwych działań produkcyjnych, które mogłyby waloryzować willę i jej aktywa, które zostały opisane w następnej części.

²³ OGD, *Organizzazione di Gestione della Destinazione Terme e Colli Euganei. Piano di start up*, 2018.

²⁴ Regione Veneto, *Piano Strategico del Turismo del Veneto*, Allegato alla Deliberazione Consiliare n. 19 del 29 gennaio 2019 relativa a: Piano Strategico del Turismo del Veneto (Programma Regionale per il Turismo - legge regionale n. 11/2013, art. 6), 2019.

Wprowadzenie nowych rodzajów działań produkcyjnych

Identyfikacja nowych rodzajów działalności produkcyjnej w obiekcie dziedzictwa Villa Beatrice powinna być zgodna z wartościami obiektu i jego znaczeniem kulturowym, a także opierać się na rzetelnej analizie tego, jakiego rodzaju działalność mogłaby wspierać zrównoważony rozwój ekonomiczny obiektu, zapewniając zasoby na jego utrzymanie. W przypadku Villi Beatrice d'Este wprowadzenie działań produkcyjnych jest samo w sobie bardzo zgodne z wartościami obiektu i jego historycznymi funkcjami, ponieważ obiekt ten był centrum życia produkcyjnego tego obszaru, kiedy był klasztorem, a także kiedy był aktywną willą wenecką.

Podjęcie metodologiczne zastosowane w definicji działalności produkcyjnej oraz w badaniu jej wykonalności zostało opracowane i przetestowane w terenie na innych lokalnych i europejskich studiach przypadku przez Klaster Wenecki²⁵.

Wybrane kluczowe sektory analizy

W oparciu o walory miejsca, życzenia właściciela i niektóre ostatnie analizy rynkowe dotyczące segmentu turystycznego obszaru²⁶, pole analizy zostało ograniczone do następujących kluczowych sektorów działalności:

1. Hotelarstwa;
2. Usług “slow tourism” oraz turystyki empirycznej;
3. Restauracji;
4. Winiarni, degustacji, sklepów winiarskich;
5. Handlu lokalną żywnością i produktami winiarskimi;
6. Jogi i sportów medytacyjnych;
7. Ośrodków odnowy biologicznej, masażu, naturopatii;
8. Zajęć integracyjnych;
9. Twórczego rzemiosła.

Analiza geograficzna

Analizy ukierunkowane były na wybrane sektory w celu zidentyfikowania działalności produkcyjnej na terytorium Villi Beatrice prowadzonej w ośrodkach koncentrycznych w stosunku do położenia willi (1 km, 10 km, 30 km). Podstawowymi źródłami wykorzystanymi do badań były Google i niektóre strony internetowe dotyczące obszaru Wzgórz Euganejskich²⁷. Dla działań w promieniu 1 km, analiza była szczegółowa; dla działań w promieniu 10 km, tylko reprezentatywna próbka działań została wzięta pod uwagę, a szczegóły zostały zbadane w ramach próbek. W przypadku obszaru w promieniu 30 km nie uwzględniono szczegółów poszczególnych rodzajów działalności, ale wzięto pod uwagę obszary ich koncentracji.

²⁵ <https://www.venetiancluster.eu/en/> (w angielskiej wersji językowej).

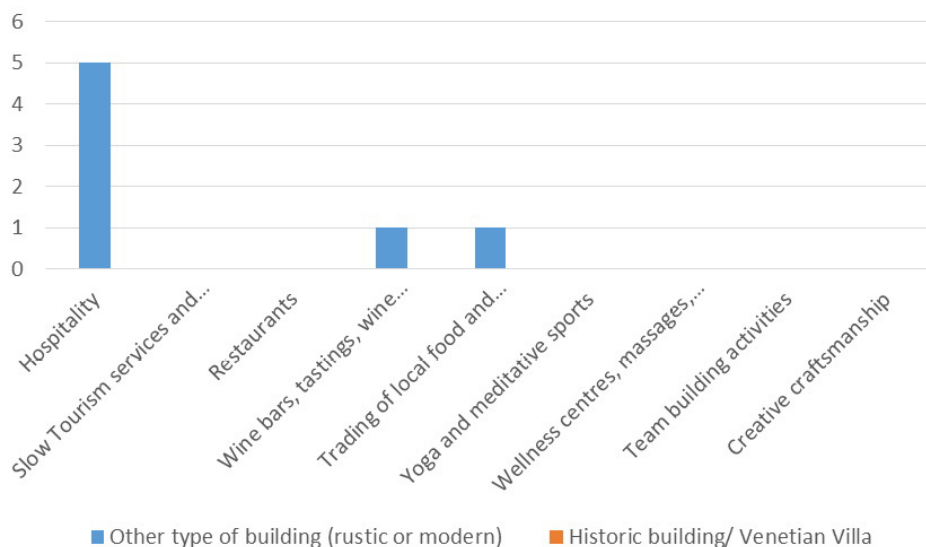
²⁶ OGD, *Organizzazione di Gestione della Destinazione Terme e Colli Euganei. Piano di start up*, 2018.

²⁷ Takich jak Szlak Winny (<http://www.stradadelvinocolleuganei.it/>) czy Park Regionalny Wzgórz Euganejskich (<http://www.parcocolleuganei.com/>).

Dodatkowo przeanalizowano wille weneckie w rejonie Term i Wzgórz Euganejskich, aby sprawdzić, jakie są główne oferowane usługi (wille te są porównywane z Villą Beatrice jako typ budynków).

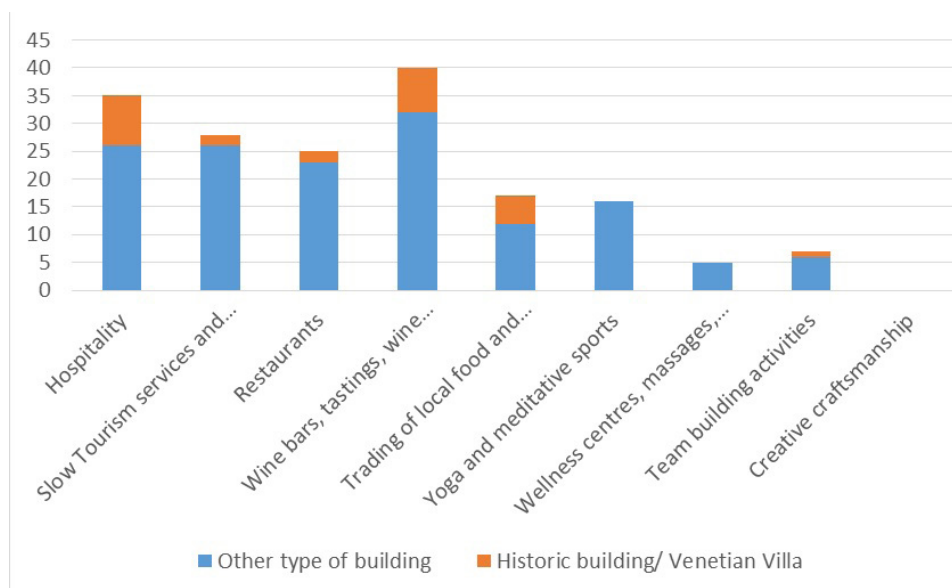
Wyniki analizy zostały podsumowane poniżej.

Działalność produkcyjna w promieniu 1 km od willi jest bardzo ograniczona i nie obejmuje wszystkich sektorów, jak pokazano w Tabeli 2 (obszar ten odpowiada głównie Górze Gemola, w gminach Baone i Cinto Euganeo). Żadna z działalności nie jest zlokalizowana w obrębie historycznego budynku lub weneckiej willi.

Tab. 2 Działalność produkcyjna w promieniu 1 km od Villi Beatrice

Obszar w promieniu 10 km odpowiada z grubsza obszarowi Parku Wzgórz Euganejskich i dużej części obszaru turystycznego "Termy i Wzgórze Euganejskie". Jak pokazano w Tabeli 3, działalność prowadzona na tym obszarze jest reprezentatywna liczbowo, szczególnie w niektórych sektorach, takich jak hotelarstwo, restauracje, winiarnie i sklepy z winem oraz handel typowymi produktami spożywczymi i winiarskimi, co potwierdza rolnicze i turystyczne przeznaczenie obszaru Wzgórz Euganejskich. Niewielki odsetek badanych działalności zlokalizowany jest w zabytkowych budynkach lub willach weneckich. Działalność, która została wzięta pod uwagę, szczególnie w odniesieniu do sektorów o największym znaczeniu liczbowym, stanowi orientacyjną próbkę rzeczywistej liczby działalności, które nie mogły być w pełni objęte badaniem.

Tab. 3 Działalność produkcyjna w promieniu 10 km od Villi Beatrice

W przypadku sektora hotelarstwa, analiza uwzględniła rodzaj oferowanych usług, w tym usług dodatkowych, pokazując, że większość działań oferuje raczej sypialnie niż domy lub apartamenty, ale w przypadku budynków historycznych sytuacja jest odwrotna. Jak pokazano w Tabeli 4, analiza podkreśliła również, że istnieje niewiele kempingów i że glamping jest prawie nieobecny (tylko w jednym przypadku glamping był oferowany jako doświadczenie). Wreszcie, zauważono, że tylko w kilku przypadkach oferowano specyficzne usługi dla turystów rowerowych (i to w żadnym z nich w budynkach historycznych), a także, że joga i medytacja nie były oferowane, chyba że sporadycznie. Jednakże, w ramach analizy usług slow tourism na tym obszarze, reprezentowane działania obejmują wycieczki rowerowe, konne lub piesze; wycieczki kulinarne i winiarskie; wycieczki kulturalne i tematyczne; kursy gotowania, co wskazuje na potencjalną współpracę pomiędzy tymi dwoma sektorami.

Kontekst	Sypialnie	Domy/ mieszkania	Camping	Usługi rowerowe	Joga, medytacja
Rustykalny	14	6	2 (camping)	4	-
Nowoczesny	5	-	-	-	-
Historyczny	2	8	1 (glamping)	1	2
RAZEM	21	14	3	5	2

Tab. 4 Analiza działalności hotelarskiej w odległości 10 km od Villi Beatrice

Jeśli chodzi o restauracje, analiza wykazała szerokie i równomierne rozmieszczenie tego typu działalności na tym obszarze, z przewagą tradycyjnej kuchni lokalnej w stylu rustykalnym i tylko w dwóch przypadkach restauracji mieszczących się w kontekście willi weneckiej.

Winiarnie, degustacje i sklepy winiarskie również charakteryzują się szeroką dystrybucją, biorąc pod uwagę dużą liczbę winiarni i gospodarstw rolnych na tym obszarze. Są to głównie gospodarstwa rolne i agroturystyczne, które oferują usługi degustacji wina, głównie po wcześniejszej rezerwacji. Na poziomie willi weneckich lub historycznych budynków, istnieje duża liczba tego typu działalności, ale w prawie wszystkich przypadkach są to winnice lub gospodarstwa zlokalizowane w historycznych budynkach, a nie winiarnie.

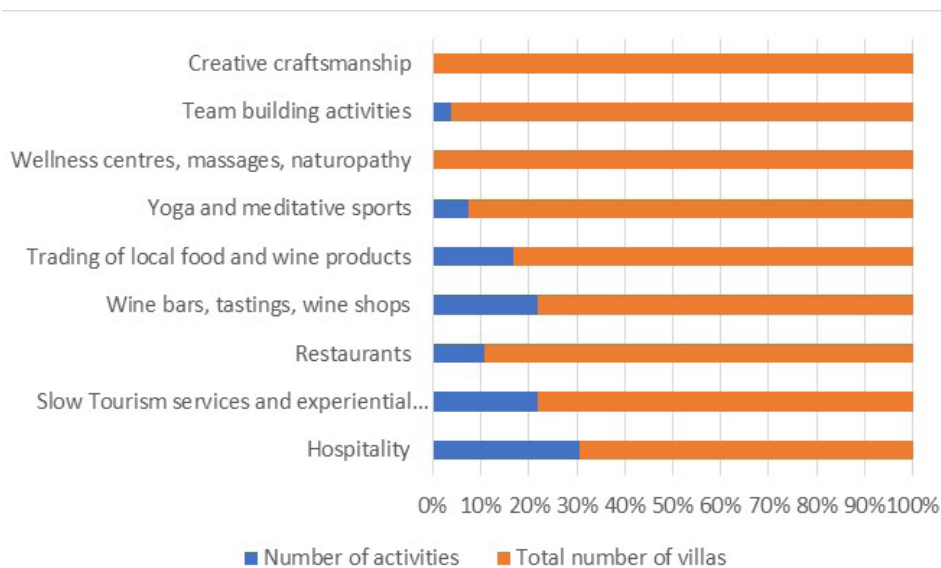
Jeśli chodzi o jogę i sporty medytacyjne, istnieje kilka ośrodków i szkół skupionych głównie w obszarze Uzdrowisk Euganejskich i w kontekście miejskim. Niektóre stowarzyszenia organizują sporadyczne imprezy w rejonie Wzgórz Euganejskich.

Analiza ośrodków odnowy biologicznej uwzględniła jedynie działalność zlokalizowaną poza basenem Uzdrowisk Euganejskich, gdzie wszystkie obiekty termalne oferują szeroki zakres usług związanych z odnową biologiczną, i wykazała bardzo rzadką obecność tego typu działalności na obszarze Wzgórz Euganejskich.

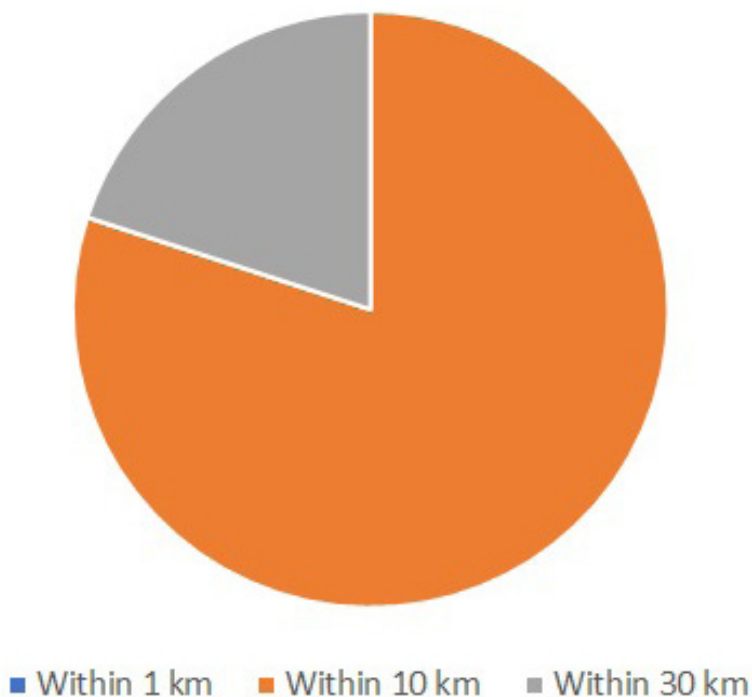
Wreszcie, jeśli chodzi o sektor kreatywnego rzemiosła, badania wykazały kilka typowych produkcji, takich jak garncarstwo w obszarze Este, złotnictwo i produkcja wyrobów ze srebra, obróbka skóry i tkactwo, ale nie udało się zidentyfikować konkretnych działań.

Obszar w promieniu 30 km jest bardziej zróżnicowany i obejmuje w całości miasto Padwę, obszar Wzgórz Berici aż do południowego obszaru Vicenzy, ośrodki Cologna Veneta i Montagnana, obszar na południe od Wzgórz Euganejskich, aż do Rovigo, obszar na południowy wschód od Padwy oraz obszar pomiędzy Padwą a Vicenzą. Działalność na tym obszarze jest szerzej reprezentowana, przy czym koncentruje się w ośrodkach miejskich. Przeprowadzona analiza nie była szczegółowa, ale mogła wskazać przyciągające bieguny dla działalności w centrach Padwy i dalej na południe w Rovigo. Obszar Wzgórz Bericińskich reprezentuje podobny, ale odmienny system pagórków niż Wzgórz Euganejskie; dlatego interesujące jest porównanie go z systemem Wzgórz Euganejskich.

Podsumowując, analiza objęła **działalność prowadzoną w kontekście weneckich willi i historycznych budynków** w obrębie destynacji "Termy i Wzgórz Euganejskie", aby sprawdzić ile weneckich willi znajdujących się w odległości 30 km od Villi Beatrice rozwinęło działalność w zidentyfikowanych sektorach produkcyjnych, jak pokazano w Tabeli 5. Analiza wykazała, że najliczniej reprezentowaną działalnością jest hotelarstwo oraz że inne działalności są reprezentowane, choć w mniejszej liczbie. Większość willi lub budynków historycznych znajduje się w promieniu 30 km od Villi Beatrice d'Este.

Tab. 5 Działania wprowadzone w weneckich willach i historycznych budynkach w destynacji Termy i Wzgórza Euganejskie

Tab. 6 Koncentracja willi weneckich wykazujących działalność produkcyjną na trzech analizowanych obszarach

Analiza SWOT (analiza słabych i dobrych stron oraz szans i zagrożeń)

W oparciu o ogólną analizę, w tym diagnozę obiektu, badanie jego zarządzania i analizę terytorialną działalności produkcyjnej, przeprowadzono analizę SWOT w celu zidentyfikowania potencjalnych mocnych stron i możliwości zarządzania i waloryzacji Villi Beatrice w kontekście zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

<p>MOCNE STRONY Zabytkowy dom Panoramiczne położenie przy 360° Silna wartość symboliczna i duchowa Cisza i spokój oraz oddalenie od ośrodków miejskich Średniowieczne dziedzictwo archeologiczne Dziedzictwo naturalne Lokalizacja organizacji wydarzeń</p>	<p>SŁABE STRONY Utrudnione połączenia komunikacyjne Niewielka ilość usług i obiektów dla zwiedzających Wysokie koszty operacyjne Niedostępne obszary</p>
<p>SZANSE Połączenie z turystyką typu slow tourism Turystyka empiryczna Włączenie do naturalnych lub kulturowych szlaków turystycznych Waloryzacja materialnego i niematerialnego dziedzictwa średniowiecznego Wykorzystanie nowych technologii Współpraca z zainteresowanymi stronami Współpraca z lokalnymi rolnikami Możliwość korzystania z przestrzeni, które obecnie są niedostępne Wprowadzenie biletu wstępu na tereny zewnętrzne Wprowadzenie działań związanych z medytacją/ sportami medytacyjnymi</p>	<p>ZAGROŻENIA Siła wyższa Zmienność sektora turystycznego Mniejszy napływ w miesiącach zimowych Konkurencja</p>

Możliwe działania i wykonalność

W oparciu o powyższe, przedstawiono hipotezę niektórych działań produkcyjnych, które mogłyby być włączone do willi, wraz ze wstępnym planem wykonalności ekonomicznej, począwszy od obliczeń metrycznych przestrzeni willi i opartych na szacunkowym koszcie za metr kwadratowy prac renowacyjnych, w tym systemów i konfiguracji. Takie działania obejmują możliwe wprowadzenie B & B ukierunkowane na rynek turystyki empirycznej oraz „slow tourism” oraz działalności glampingowej na obszarach zewnętrznych; wprowadzenie jogi i usług sportowych medytacyjnych, w połączeniu lub niezależnie od usług hotelarskich; wprowadzenie winiarni we współpracy z lokalnymi winnicami; zapewnienie działań w zakresie imprez integracyjnych. Proponowane działania mogłyby wchodzić w synergię z działalnością edukacyjną muzeum, organizacją imprez takich jak wesela, spotkania, imprezy kulturalne i eno-gastronomiczne.

Wnioski

Plan Zarządzania dla Villi Beatrice d'Este stanowi narzędzie i podstawę do planowania i weryfikacji działań związanych z zarządzaniem willą, w tym powiązanych inwestycji, ich typologii (produkcyjne, społeczne, kulturalne, itp.) i harmonogramu, w celu wsparcia przyszłych decyzji podejmowanych przez właściciela. Aby plan został wdrożony, musi być zintegrowany z dalszymi rozważaniami właściciela i podmiotu zarządzającego obiektem, w koordynacji z publicznymi i prywatnymi interesariuszami, którzy mogą być bezpośrednio zaangażowani.

Podziękowania

Plan Zarządzania dla Villi Beatrice d'Este oraz niniejszy artykuł zostały opracowane w ramach projektu UE RUINS, finansowanego przez Program Współpracy Terytorialnej Interreg Europa Środkowa. Prowincja Padwy, właściciel obiektu, oraz Butterfly Arc Ltd., obecny zarządca obiektu, zapewniły wsparcie w zbieraniu danych i w przeglądzie planu.

Bibliografia

- Brogiolo G. P., *Este, l'Adige e i Colli Euganei. Storie di paesaggi*, Progetti di Archeologia, 2017.
- Brogiol, G. P., *Paesaggi storici dei Colli Euganei e della pianura padovana tra età romana e medioevo*, [w:] *Brogiolo*, 2017, ss. 9-24.
- Cogo B., *Beata Beatrice d'Este. 1191-1226. Venerazione e memoria storica. Terra d'Este. Rivista di storia e cultura*, Anno XXVII, n. 53, s. 262, Este: Gabinetto di Lettura Este, 2017.
- Monti G., *Padova: città e campagne*, [w:] *Zucchello*, 2001 (XV-XIX).
- OGD, *Organizzazione di Gestione della Destinazione Terme e Colli Euganei. Piano di start up*, 2018.
- Polizzi C. F., *Alle origini del monastero di S. Giovanni Battista del Gemola*, [in:] *Atti e memorie dell'Accademia Patavina di Scienze, Lettere ed Arti*, 103, III, 1992, ss. 173-200.
- Quarena M., *Insedimenti e paesaggi agrari storici di Baone, Calaone e Valle San Giorgio*, Tesi di Laurea, Università degli Studi di Padova, 2014.
- Quarena M., *Castelli, monasteri e paesaggi agrari tra Baone, Calaone e Valle San Giorgio*, [w:] *Brogiolo*, 2017, ss. 89-121.
- Regione Veneto, *Piano Strategico del Turismo del Veneto*, Allegato alla Deliberazione Consiliare n. 19 del 29 gennaio 2019 relativa a: Piano Strategico del Turismo del Veneto (Programma Regionale per il Turismo - legge regionale n. 11/2013, art. 6), 2019.
- Rigon A., *Pievi, monasteri, eremi*, [w:] *Selmin*, 2005, ss. 141-165.
- Selmin F., *I Colli Euganei*, Sommacampagna: Cierre Edizioni, 2005.
- Settia A. A., *Castelli Euganei*, [w:] *Selmin*, 2005, ss. 117-139.
- Zanovello, P., *Le prime tappe della storia: tra Euganei, Veneti e Romani*, [w:] *Selmin*, 2005, ss. 87-115.
- Zucchello N., *Ville venete: la Provincia di Padova*, IRVV, Marsilio, 2001.